СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Пам'ятайте про Україну!

РІК XCIV. Ч. 84. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 5-го ТРАВНЯ 1987 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MAY 5, 1987 No. 84. VOL. XCIV.

УРЯД УНР ВИМАГАЄ ОБГОВОРЕННЯ ЧОРНОБИЛЯ

Оттава (ОУПС-УІБ). Крім особистих інтервенцій в Міжнародному Червоному Хресті в Женеві й на Гельсінкській конференції в Берні негайно після чорнобильської катастрофи 26-го квітня 1986 року, голова Уряду УНР проф. Ярослав Рудницький інтервенював теж у Світовій організації здоров'я ОН у Женеві, вимагаючи обговорення справи чорнобильських здоровних наслідків в Україні, Білорусі й інших країнах. Тому що програма 39-ої сесії Світової організації здоров'я була вже наперед уплянована (ще перед чорнобильською катастрофою) й з уваги на недостатні фактичні дані про саму катастрофу, яку Москва старалася промовчувати перед широким світом, її не встановлено на аґенди сесії СОЗ в Женеві в 1986 році.

З датою 26-го квітня 1987 року в роковини чорнобильської катастрофи Уряд УНР поновив свою вимогу поставити справу її наслідків „у 2000 й пізніших роках" на порядок нарад цьорічної сесії Світової організації здоров'я, рекомендуючи притягнути до співпраці, фахівців — експертів із різних ділянок, як спеціялістів від ядрової медицини, біохеміків, психологів, статистиків і інших науковців стосованих дисциплін, які зайнялися б проблемою медичних наслідків чорнобильської катастрофи.

До листа Уряду УНР додано копії статті українського експерта в цій ділянці д-ра Володимира Гуди, у якій цей учений — спеціяліст від нуклеарної медицини передбачає мільйони людських жертв у самому СССР в недалекій майбутності. З уваги на те, д-р Гуда не подає приблизних чисел жертв із-поза СССР, до листа Уряду УНР додано копії західніх пресових звідомлень про Чорнобиль, наприклад, комюніке АП з Лондону про можливість 1,000 пістрякових смертей з приводу чорнобильської радіяції в Европі.

Появилася збірка документів про Українську Гельсінкську Групу

Вашінґтон. — Комісія безпеки і співробітництва в Европі, яка існує при Конґресі випустила тепер окрему книгу з документами і прилогами про стеження за Гельсінкськими в УССР і Литві.

Випущений тепер том III посвячений всеціло справам українським і має 322 сторінки зізнань, листів, меморандумів та інших документів, зв'язаних із дією Української Гельсінкської Групи.

Це вперше Конґрес, з рамени якого діє комісія, випущено того роду джерельну книгу посвячену українським проблемам. У першому відділі книги поміщені усі прилоги до історії УГГ, в другому меморандуми, у третьому проголошення Української Гельсінкської Групи, у четвертому інформаційні бюлетені. Далі ідуть звернення і відкриті листи, присуди членів УГГ, додаткові матеріяли і документи, що показують нові напрямні дії в Україні.

Все це разом становить багатющий матеріял в англійській мові, який може дати членам Конґресу та американським журналістам точну картину руху спротиву та його наслідків у совєтській дійсності.

Хоча збірка цих матеріялів видана із зазначенням, що вони для вжитку комісії, зацікавлені можуть отримати її копію пишучи в цій справі до члена комісії Ореста Дейчаківського.

Його адреса: Orest Deyshakiwsky, Commission on Security and Cooperation in Europe, U.S. Congress, H2 — 237, Washington, D.C. 20515.

ВИСТАВКА Х. ГОЛОВЧАК-ДЕБАРРІ

Саскатун, Саск. — Мисткиня Христина Головчак-Дебаррі братиме участь у саскатунському фестивалі „Весна", заплянованому на 7-го, 8-го і 9-го травня ц.р. Будуть виставлені графіка (українська тематика) і квіти.

У Лос Анджелесі відбулася зустріч з Л. Мочульским

Лос Анджелес (С. Шумський. — У вівторок,21 квітня, приватно, в домі визначної польської діячки та її мужа відбулася зустріч представників нашої зорганізованої громади великого Лос Анджелесу з членом проводу „Конфедерації Польскі Неподлеглей" (КПН), яка є, до речі, віткою „Солідарности", Лешком Мочульским та його дружиною і найближчою співробітницею Марією Мочульскою. Гості подорожуючи по европейських країнах та Америці, вже мали зустрічі з українцями у поодиноких країнах, включно з Великобританією, а останнім разом у Чикаґо.

Як пояснив гість, його зустрічі з українцями поза Польщею є суто приватного характеру, він їх відбуває у вузьких колах, одначе основна ціль — пізнати ближче та зблизити польсько-українські відносини, інформуючи обі сторони про настрої та сучасний стан в Польщі. Знайомство з П. Мочульским та його привітною дружиною створювали одвертість думки та щирість, тому що ці елементи випромінювали гості, і це відчували всі. Це були представники молодшого покоління, яке формувалося вже після Другої світової війни, характеристикою яких є скромність, спокій та розсудливість через обґрунтовані спостереження та логічний підхід до питань і проблем. Під час розмови відчувалася відсутність зайвих емоцій та всілякої однобічности, тому бесіда була цікавою і корисною. Серед нас були речники від УККА, АБН і УКО в особах д-ра Олега Снилика, Зени Рихтицької, д-ра Олега Сацюка, проф. Нестора Василина, Олександра Рівного та автора цього репортажу.

Тому що лише кількох із нас володіли польською мовою, при перекладі на польську мову допомагала М. Мочульска. Під час товариської зустрічі гість, підкреслюючи велику потребу братерських українсько-польських взаємин, зауважив, що в Польщі ця справа є досить важкою з причин взаємного недовір'я обох сторін. А це тому, що справа ізоляції обох сторін є оркестрована Москвою, виконавці якої пильно стежать та в цій справі насаджують своїх аґентів в обох таборах, підсилюючи взаємне недовір'я та ворожість. Одначе свідоме польське громадянство, переважно з молодого покоління, розуміє, що братерська польсько-українська співпраця є необхідною на шляху збереження державної незалежности. Безумовно, розповідав гість, що є частина осіб старшого покоління, яке хоч і не перечить тій істині, одначе і надалі „непокоїться" справою майбутніх границь і мріє про втрачені східні землі, що є протилежним до поглядів молодих, які реально дивляться на справу і не збираються „виселювати" народи меншини як рівнож не є в їхніх плянах збройні операції чи війни. Молоде покоління є переко-

(Закінчення на стор. 3)

Узгіднили подорожі до Риму

Після нарад (зліва): о. П. Пащак, В. Козіцький, В. Шумейко, Владика В. Лостен, Р. Грицина, М. Гельбіґ, В. Штогрин.

Ню Йорк. — У четвер, 2-го квітня, відбулися чергові сходини в Ню Йорку з приводу святкувань 1000-ліття Хрищення України в Римі. Присутні: Владика Василь Лостен, Роман Грицина, представники українських аґенцій Канади Астро Травел і Блур Травел з Торонто Віра К. Шумейко й Андрій Ластовецький, Ковбаснюк Травел, Володимир Козіцький, Данвуді Травел, і Марійка Гельбіґ та Володимир Штогрин, Сковп Травел.

Устійнені дати святкувань в Римі припадають на час від 1-го до 4-го липня 1988 року. Запропонована програма: субота, 2-го липня: офіційне відкриття в соборі св. Софії та святковий концерт; неділя, 3-го липня: Служба Божа в базиліці св. Петра та приватна авдієнція у Папи Івана Павла II; понеділок, 4-го липня: процесія зі свічками до Колізею на закінчення святкувань.

Церковний комітет запрошує українські молодечі організації взяти активну участь у цих урочистостях.

Згадані п'ять українських туристичних аґенцій зарезервували біля 4,000 місць у Римі.

Заплановано різні інші тури перед і після римських святкувань, до українських поселень в Югославії, Відні, Мюнхені та Люрді. У зв'язку зі святкуваннями в Римі відбудеться на Союзівці 16-го і 17-го квітня 1988 року дводенний семінар для всіх провідників і організаторів (участь обов'язкова), де інструктори фірми Амерікен Експресс, представники летунських ліній та представники духовенства, відповідальні за програму римських святкувань, дадуть остаточні напрямні для переведення програми.

Вищезгадані українські подорожні аґенції підлягають безпосередньок під юрисдикцію фінансового секретаря Комітету 1000-ліття Хрищення України при Українській Католицькій Церкві, Владики Лостена, і не мають ніякого відношення до Л.М.Травел у Монтреалі.

І. Дибко доповнила збірку поезій „На крилах дум"

Кліфтон, Н. Дж. — Цього року тут появилось друге доповнене і справлене видання збірки поезій Ірини Дибко п. н. „На крилах дум" та драма „Мати короля". Тираж цього 155-сторінкового видання — 1,000 примірників. Обкладинка у виконанні Марти Анни — доні поетеси. Перше видання цієї збірки вийшло в 1974 році.

За авторкою ще ряд інших авторів, як: „По стежинах душі" — поезії, „Білий орел" — оповідання для молоді; „Нарис про людину" — переклади з О. Повпа та інших англійських поетів; Джордж Орвелл „Хутір тварин" в перекладі цієї ж поетеси „Шільґамеш" — переспів найстаршого епосу сумерійської доби"; „На крилах дум" — перше і друге, теперішнє видання: та „Ахнатон" — поема з життя древнього Єгипту.

Замовлення на збірку поезій „На крилах дум" слід висилати на адресу: Mrs; Irene Dybko, 2 Crescent ave., Passaic, N. J. O7055.

Українські писанкарки на сторінках американської преси

Ню Йорк. — Місцевий щоденник „Ню Йорк Нюздей" помістив перед Великодними святами цілосторінковий репортаж своєї співробітниці Сузен Бренна п.н. „Яйця з післанництвом", в якому описує українське особливе мистецтво писання писанок і значення різних символів та почувань, які писанкарки розписують враз із складними узорами.

С. Бренна перевела розмови із писанкарками в Українському Музеї при Другій авеню і в Українському Інституті про 79-ій вулиці Софійкою Зєлик, Мартою та Ромою Яцушко як також із директоркою Музею Марією Шуст. Вона зі захопленням розповідає читачам „Нюздей" про це мініятурне українське мистецтво, про його символіку, про традицію дарування писанок на Великдень і їх свячення, про кольори та їх значення. Вона подає також їхню українську назву — писанки і описує красу понад 400 писанок виставлених в Українському Музеї, як також про виставку писанок в Українському Інституті Америки. Згадуючи про курси писання писанок, вона зазначує, що ті які навчають це складне мистецтво особливо уважають, щоб передавати його у традиційній формі та з традиційними узорами, які в кожній області України були інакші.

Репортаж написаний дуже вірно, прикрашений велекою знімкою Марти та Роми Яцушко при їхній праці та цілосторінковою знімкою писанок.

Окремо подано інформації де можна писанки купити та яка пересічна їхня ціна.

ДОПОВІДІ В УІА

Ню Йорк. — Український Інститут Америки запрошує на доповіді Вілляма Кортні, назначеного голову консуляту ЗСА в Києві, Майка Едвардса, журналіста та автора статті „Україна" у травневому числі „Нешенел Джіографік", та фотографа Таню Д'Авіньйон. Доповіді відбудуться в п'ятницю, 8-го травня ц.р., о год. 7:30 вечора, тут в УІА при 2 Схід 79-та вул. Того ж вечора теж відкривається виставка фотографій із сучасної України. За дальшими інформаціями слід звертатися до інституту на число (212) 288-8660.

Польща і Китай продавали зброю антисандіністам

Вашінґтон. — Комісії Сенату і Палати Репрезентантів, які провадять незалежно одна від одної розслідування обставин продажу американської зброї Иранові і передачі частини одержаних грошей нікараґуанським антиурядовим партизанам, дістали інформації про доставу зброї для контрас з комуністичного Китаю і Польщі.

Газета „Ню Йорк Таймс" покликуючись на неназваного чинника Білого Дому, пише, що з Китаю партизани діставали дуже потрібну їм зенітну зброю, зокрема випущені колись в СССР і потім модернізовані Китаєм ракети САМ-7, з допомогою яких були збиті кілька бойових гелікоптерів сандіністів.

Незначну кількість зброї і боєприпасів совєтського виробництва партизани закупили також у Польщі, яка є однією з основних совєтських посередників при постачанні сандіністів.

Представники Адміністрації висловили здогад, що комуністичний Китай, продаючи зброю партизанам, намагався обмежити зростання совєтського впливу на північноамериканському континенті, а Польща пішла на такий крок, потребуючи валюти.

В обох випадках продаж відбувався при сприянні неназваних працівників Адміністрації, які намагалися будь-якими шляхами допомогти контрас в той час, як офіційна воєнна допомога була неможливою.

Більш докладно обставини продажу партизанам польської і китайської зброї будуть розглянуті на переслуханнях комісій Конґресу, які почалися у вівторок, 5-го травня.

Чотири місяці праці комісій дали змогу з достатньою певністю вияснити міру впливу ЗСА на інші уряди з метою спонукати їх надати допомогу партизанам. У випадку з Китаєм велику ролю відіграла особиста ініціятива підполковника Олівера Норта. Один з лідерів контрас, Адольфо Кальєро признався, що партизани діставали китайську зброю.

Цікаво відзначити, що достава зброї контрас припала саме на час активізації двосторонніх зв'язків між Пекіном і Манаґуа. Перший сандіністський літак був збитий китайською ракетою під час поїздки по Китаю міністра закордонних справ Нікараґуа Міґеля Брокмана.

Ще більш цікавою є достава зброї з Польщі. Підполковник О. Норт висловив свого часу здивування, що кораблі, на які вантажили зброю для нікараґуанського уряду і для контрас, стояли в польських портах один біля одного.

За непідтвердженими даними, значна кількість польської зброї для контрас була викрадена з військових складів активістами забороненого в Польщі профспілкового об'єднання „Солідарність".

У СВІТІ

НЕВІДОМА ТЕРОРИСТИЧНА група захопила в полон іранського дипломата в західній частині Бейруту у якому поселились в більшості мусулмани-шіїти. Захоплювачі заявили, що вони виміняють схопленого іранця за Террі Вейта, посередника Архиєпископа Англіканської Церкви Роберта Рансі, захопленого в полон, також в Ливані, три місяці тому. Тижнивик „Аль Шіраа" написав з цього приводу, що схоплення іранського дипломата Мохаммеда Катімі означає, що ливанці і до певної міри сирійці, які є співвідповідальні за порядок в Ливані і вдержують там свою армію, вже мають досить іранської „домінації" і тиску на них радикальних терористичних груп. Наприклад, лідер прогресивної Соціялістичної партії в Ливані Валід Джумблят обвинуватив проіранські групи терористів в шкідливій дії і намаганні перекинути ідеї іранської революції до Ливану і Сирії.

НІКАРАҐУА ПОХОРОНИЛА з великими парадами використаного сандіністами і правдоподібно ними забитого американського техніка 27-річного Ернеста Ліндера, який ще за життя виявив був бажання бути похороненим в Нікараґуа, а не у країні народження З'єднаних Стейтах Америки. Крім членів родини, в похоронах взяли участь офіційно сандіністські представники у проводі зі своїм президентом Даніелем Ортеґою. Батько забитого склав після похорону дуже контроверсійну заяву з обвинуваченням Адміністрації президента Роналда Реґена, яка, мовляв, допомагає антикомуністичним партизанам „контрас" вбивати американських громадян. Він не сказав однак, — кажуть політичні спостерігачі, — що Адміністрація у Вашінґтоні свого часу перестерігала американців, щоб вони не їхали до Нікараґуа, бо там ведеться громадянська війна і вони можуть бути наражені на небезпеку.

КРАЙОВА КОНФЕРЕНЦІЯ для оборони совєтських жидів повідомила, що в квітні цього року Совєтський Союз покинули 717 жидів. В загальному в цьому році з СССР виїхало 1,431 осіб. Збільшення числа еміґрантів жидів з СССР треба завдячувати переговорам, які велися на урядовому рівні в Римі і приватному в Москві і Єрусалимі. Покищо не відомо, за яку ціну совєтські речники погодилися збільшити число жидівських еміґрантів, але посилена наґінка жидів на колишніх східньоевропейців, зокрема українців і балтійців за нібито „нацистівські злочини" вказує, що ця справа могла бути предметом розмов між жидівськими представниками і совєтськими КҐБістами.

АМЕРИКАНСЬКИЙ АМБАСАДОР до Совєтського Союзу Джек Ф. Матлок заявив 30-го квітня ц.р. кореспондентам, що справу шпигунської афери у старому будинку амбасади і підкладення підслухових модерних апаратів в новому коплексі в Москві ще не полагоджено. Не вирішено ще рівнож справи нових приміщень. Якщо починати наново, то треба сподіватися довгого спізнення, 10, або й більше років. „Це дуже легко сказати, — заявив амбасадор Матлок, — розвалім недокінчені будинки і починаймо будувати власними силами з початку. Ті, що таку розв'язку пропонують повинні застановитися над багатьма проблемами, які виникатимуть у процесі такої будови". Амбасадор думає в першу чергу про високі кошти такого проєкту і технічну неспроможнсіть збудувати такий комплекс виключно американськими компаніями і робітниками. Він радше підтримує рекомендацію Джеймса Р. Шлесінджера, колишнього секретаря Департаменту оборони, який каже, що ЗСА спроможні зневтралізувати у великій мірі совєтські підслухи, а для засекречених справ збудувати окремий будинок на посілості амбасади.

ПРЕЗИДЕНТ Р. РЕҐЕН ДАЛІ ПІДТРИМУВАТИМЕ „КОНТРАС"

Ню Йорк. Президент Роналд Реґен заявив в неділю, 3-го травня ц.р., що головною метою його політики в Центральній Америці є встановити демократичну систему в Нікараґуа і не допустити до поширення комуно-московської геґемонії в цій частині світу. На його думку, програ демократичних сил в Нікараґуа і брак зрозуміння до боротьби антикомуністичних сил в тій країні це перемога Совєтського Союзу, може одна з найбільших перемог над демократичним світом після закінчення Другої світової війни.

Виступаючи на Елліс Айленді в Ню Йорку, Президент ЗСА підкреслив, що він розуміє турботу багатьох політичних сил, а також обидвох палат Конґресу, які хотіли б полагодити справу в Нікараґуа дипломатично-політичним шляхом, без кровопролиття і без вмішування З'єднаних Стейтів Америки до внутрішніх справ в Центральній Америці. „Усі ці групи матимуть мою повну підтримку у їхніх стараннях і Уряд ЗСА підтримуватиме всякі переговори, почерез які можна буде встановити демократичні системи в центральноамериканських країнах", але, як заявив Р. Реґен ЗСА не можуть піти шляхом капітуляції і таким чином поставити свої власні інтереси під загрозу. Захоплення цілковитої контролі Москвою в Нікараґуа означатиме, що ця комуністична країна не тільки становитиме безпосередню загроду для ЗСА, але рівночасно контролюватиме з двох головних баз на Кубі і Нікараґуа цілий простір в Центральній Америці.

Президент Р. Реґен присвятив справі Нікараґуа і допомозі „контрас" у боротьбі проти прокомуністичних сандіністів, які не тільки виконують волю Кремля але отримують від нього всяку моральну і матеріяльну допомогу та допомогу зброєю, дуже багато часу і політичні спостерігачі вважають, що його промова була головною темою виступу під час сотої річної конвенції Асоціяції американських видавців газет.

Не зважаючи на те, що Конґрес розпічне у вівторок 5-го травня, переслухання у справі іранської афери, тобто нелеґальної продажі зброї, амуніції і запасних частин для Ірану і перекинення грошей з цієї продажі на конто нікараґуанських повстанців, Р. Реґен вважав за відповідне повторити і наголосити ще раз справу політики його Адміністрації в Центральній Америці, щоб законодавці не сумнівалися де сьогодні стоїть Р. Реґен, якщо йдеться про боротьбу „контрас" із сандіністами.

Виглядає, кажуть політичні спостерігачі, що немає, і мабуть не буде в майбутньому, зміни політики Уряду в Центральній Америці, не зважаючи на інші труднощі при допомозі яких ліберали прокомуністичні елементи, а то просто противники республіканської Адміністрації, тобто демократи в першу чергу, хотіли подиктувати Р. Реґенові свій напрям у політиці і свої пляни замирення з комуністичною Москвою і її прихвостнем Нікараґуа.

Як добрий політик Р. Реґен пообіцяв тісно співпрацювати з обидвома палатами Конґресу у розв'язці не тільки цього, але й інших питань, бо на його думку, тільки у тісній співпраці ЗСА можуть відбити усі наступи і зазіхання на демократію. Запитаний кореспондентами, чого він очікує від сандіністів в Нікараґуа, президент Р. Реґен без застанови відповів: „вільних демократичних виборів".

В АМЕРИЦІ

ВІЛЛІЯМ Г. ВЕБСТЕР, який є номінований на директора Сі-Ай-Ей у дальших переслуханнях перед спеціяльною комісією, що розглядає кваліфікації на цей пост,зізнав, що полковник Олівер Норт ще в 1985 році перейшов інвестиґацію ФБІ у справі грошей, які він збирав для підсилення повстанських відділів у Нікараґуа.

СЕКРЕТАР ДЕПАРТАМЕНТУ Джордж Шулц не згодився на те, щоб передати до конґресової комісії деякі прилоги, що торкаються шпигунського скандалу з членами морської піхоти, які були сторожами в американській амбасаді у Москві.

П'ЯТЬ ДЕМОКРАТИЧНИХ членів Палати Репрезентантів приєдналися до домагання сенатора Джана Ґлена, щоб звільнити Томаса Робертса, який двічі був членом нуклеарної комісії. Йому закидають, що він подав дуже суперечні інформації про зникнення певних офіційних прилог з нуклеарної комісії, щоб в цей спосіб заперечити і здержати дослідження в цій справі.

ОФІЦІЙНІ ЧИННИКИ БЛИЗЬКІ до Президента переговорюють тепер із губернатором Пеннсильванії Діком Торнбирґом, щоб він кандидував на директора ФБІ тому, що це місце опорожнене після того, як Вілліям Вебстер тепер пропонований на директора Сі-Ай-Ей. Губернатор Торнбирґ є великим прихильником Роналда Реґена, по фаху правник і тепер кінчає свою кар'єру як губернатор, на підставі закону, що можна кандидувати на цей пост лише двічі.

В ЗСА ОБ'ЄДНАЛИСЯ три лютеранські церкви, які охоплюють 5.3 мільйона вірних в одну спільну лютеранську церкву, яка тепер стала четвертою щодо кількости вірних протестантської церкви на терені Америки. Рішення про злуку запало ще в серпні 1986 року, але в дні 30-го квітня ц.р. провідники тих досі окремих з'єднань вперше відправили спільну Службу Божу. Ці три церкви мають своє коріння у Німеччині і Скандинавії і тільки 2 відсотки вірних є еспанського, муринського чи азійського походження.

УРЯД ЗМІНИВ СВОЇ постанови щодо права перебування і праці нелеґальних іміґрантів в ЗСА. Нові постанови облегшують перебування в ЗСА соткам нелеґальних іміґрантів, якщо вони можуть дати доказ, що приїхали до ЗСА перед 1-им січня 1982 року і перебувають тут від того часу без перерви. Нові приписи також улегшують працедавцям анґажувати іміґрантів до праці.

ВИПАДКИ ТУБЕРКУЛЬОЗИ в ЗСА збільшилися сильно в останньому часі і Бюро контролі недуг подаючи ці числа до відома, вважає, що причиною цього є поширення недуги АІДС. 4.2 відсотка хворих на АІДС дістає також туберкульозу.

МЕШКАНЦІ НЮ ЙОРКУ заощадять в наступному році на особистих приходових податках 305 міл. дол. через зміну в системі федеральних податків і малому обниженні міських.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda USPS (50-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Tel.: (201) 451-2200

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Перегони до Білого Дому

Від найближчих президентських виборів ув Америці ділить нас більше, як півтора року, бо вони відбудуться у перший вівторок листопада найближчого 1988 року. Проте в минулому місяці почали зголошуватися кандидати на господаря у Білому Домі. З Республіканської партії зголосив уже свою кандидатуру чотиризірковий генерал Александер Гейґ, колишній головний комендант з'єднаних збройних сил членських країн НАТО, колишній останній шеф штабу Білого Дому за Ричарда Ніксона і колишній перший державний секретар президента Реґена. Наче автоматично кандидує віцепрезидент Джордж Буш, колишній директор Центральної Розвідчої Аґенції, колишній конґресмен, кол. амбасадор в Об'єднаних Націях і перший амбасадор у Китаї. І хоч без такого титулу, поруч із ним найбільші шанси — за дотеперішніми опитами — має колишній голова республіканської більшости тепер республіканської меншости в Сенаті Роберт Дол. Свою кандидатуру зголосив також республіканський конґресмен з Баффало Джек Кемп, один із лідерів правого консервативного крила Республіканської партії, як також мало в цілій Америці відомий губернатор стейту Массачусетс Майкл Дукакіс.

Демократична партія має більший клопіт, бо потенціяльний „першун", нюйоркський губернатор Маріо Квомо заявив, що він не кандидує. Свою кандидатуру зголосив колишній сенатор Ґері Гарт, який вже кандидував, як суперник Волтера Мондейла, який програв вибори до Реґена. Гарт має опінію лівого ліберала, який пропаґує „нові ідеї", проте ще не сконкретизовані. Своїм новаторством він здобув собі чимало популярности серед молоді. Але його суперники вже почали висувати проти Гарта сутоперсональний арґумент — подвійного розводу і подвійного замирення з дружиною, як ніби доказ хиткої вдачі кандидата на найвищий пост в країні. Кандидатом є також демократ, чорний протестантський провідник Джессі Джексон. Він уже кандидував як перший чорний в історії Америки. Не мав і не має ніяких шансів дістати від конвенції Демократичної партії номінацію, на офіційного партійного репрезентанта, але його погоня за популярністю (і грішми) може пошкодити кожному демократичному кандидатові, якщо він знову захоче кандидувати як „незалежний", бо може розбити голоси, притягнувши на свою кандидатуру чимало чорних.

Довга і дуже складна виборча процедура в Америці різниться ще яскраво від виборів в усіх інших демократичних країнах ще й тим, що тут кандидат мусить розпоряджати буквально мільйонами на пропаґанду, спершу у правиборах та згодом, якщо здобуде партійну номінацію, на самі вибори. Волтер Мондейл, програвши останні вибори до Реґена, залишився ще з кругло півторамільйоновим боргом. Те саме стосується Гарта. Колишній республіканський сенатор з Невади Пол Лексолт, особистий приятель президента Реґена і головний „менаджер" виборчої кампанії Реґена в обох останніх виборах, зголосивши кілька днів тому свою кандидатуру, заявив одверто, що його найбільшою журбою є зібрати два мільйони долярів на свій виборчий фонд.

Отож, як сказано, щоб дістатися до Білого Дому треба мати поруч із усіма потрібними кваліфікаціями — ще мільйони на передвиборчу пропаґанду. А діставшися до Білого Дому всі дотеперішні 40 президентів із Рональдом Реґеном включно, переконуються, що з тією найбільшою почестю і 200,000-ою річною платнею плюс комунікація спеціяльним президентським літаком число 1 та іншими привілеями — є ще такі величезні турботи, що кожний із отих 40-ка президентів передчасно старіється. Деякі дістали нервове заламання (мізковий удар — Вудро Вілсон), деякі гинули або були ранені з рук злочинців (Лінколн, Ґарфілд, МекКінлі, Кеннеді і Реґен). А Ричарда Ніксона зацькували так, що мусів зректися президентури тільки із-за того, що хотів втишити преглупу історію, яку затіяли надмірно віддані йому приятелі, хоч у тій Вотерґейтській афері, ніхто нічого не вкрав, нікого не вбив ані не поранив.

ГЕНЕРАЛЬНА ПРОКУРАТУРА передбачає, що більше американських громадян будуть притягнуті до кримінальної відповідальности за шпигунство в користь Совєтського Союзу й інших комуністичних держав. Запідозрілі особи працювали, або тепер ще працюють в американських амбасадах за кордоном, багато з них в Східній Европі, але не конче в Москві.

Михайло Кучер

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ НА ЗАХОДІ

Вона є і то у великому розмірі. Тому постає логічне питання — кому вона потрібна у вільному світі. А якщо вона є, то значить комусь потрібна.

Дезінформація проявляється кількома способами. Від журналістів скриваються факти, газети дістають неправильну інформацію, журналісти вибирають з доступної їм інформації те, що відповідає їхнім політичним поглядам. В'їздні візи уряди дають найбільш слухняним журналістам.

Не всі журналісти мають солідну професійну освіту і легко попадають на гачок дезінформації, і пишуть те, що відповідає їхнім працедавцям. Не бракує журналістів, які пишуть згідно з модними поглядами.

Філософ Гоффер писав: „Інтелектуали мають дивні привілеї. Вони можуть поступати скандально і їм це зовсім не шкодить". І тепер на Заході є журналісти, які прославляли Сталіна, його терор, насильну колективізацію, які не помітили штучного голоду в Україні і професійно їм це зовсім не шкодило.

Вільні журналісти хвалили В'єтконґ за те, що зробив щасливим в'єтнамський нарід. Верховний комісар ОН у справах втікачів був під впливом комуністів Західньої Европи і третього світу. Він дістав нобелівську нагороду, але винен у насильній репатріяції камбоджійців, які перед терором втікли до Таїлянду. ОН, В'єтнам і Москва у співпраці заховали від світу злочини народовбивства у Камбоджі та й у самому В'єтнамі після евакуації американської армії.

У 1981 році комісія ООН була у Південно-Східній Азії для розслідування використання В'єтнамом отруйних газів, але обмежилася до розмов із совєтським генералом. 75 відс. хемічної зброї дає В'єтнамові СССР. Тоді що міг сказати совєтський генерал?

З таборів у Таїлянді схоплено десятки тисяч дівчаток і зроблено з них повій. Був великий скандал з доставою харчів до голодної Етіопії. Еритрейці помирали з голоду з вини совєтської Адіс Абеби. До дезінформації привели кубинські наємники, східньо-німецька розвідка московський політичний вплив, марксисти у вільному світі, єменці і псевдопацифісти на Заході.

Армія західніх журналістів звикла обурюватись американською армією у В'єтнамі і її злочинною діяльністю, Піночетом у Чіле, але послідовно ігнорує московське народовбивство в межах СССР. Недавно в Стенфордському університеті був з'їзд видавців, власників американської періодичної преси і телевізійних програм, присвячених свободі преси. Суддя Верховного Суду Каліфорнії Роз Берд у вступному слові сказала „Представники американської преси вже пора перестати обманювати суспільство". Там теж прийшлось зустрітись з іншим феноменом — пересічний американець не вірить політикам і журналістам спеціяльно після програної В'єтнамської війни та Вотерґейту, але сидить пересічно перед телевізією п'ять-шість, або вісім годин денно. Керівник журналістичного факультету Стенфордського університету сказав: „Преса є опозиційним урядом у ЗСА. Її завдання поборювати конституційну владу, яку вибрав нарід. Преса є не засобом інформації, а самостійним чинником політичної влади. Найбільші газети ЗСА — це антидержавні газети. Засоби інформації захопили ліві і створили мафіоподібну монополію. Не уряд, а засоби інформації контролюють суспільну думку". „Тому студентська молодь демонструє проти Південної Америки, але не має поняття що діється у Ляосі, Камбоджі та про вбивства московською комуністичною партією українських дисидентів в таборах смерти. В журналістиці також існує мода, яку створюють корпорації для підтримки власного авторитету.

Таке становище маємо і в Европі, поєднане комуно-московською політичною інфільтрацією. Помічається „пані-братство" з читачем, старання подати інформацію, щоб вона сподобалась малорозвиненому читачеві. Телевізія осягла максімум маніпуляції суспільною думкою. Внаслідок того маємо неймовірну дезінформацію. Телевізія широко користає з документальних фільмів, а вони такими є тільки за назвою. Камера фільмує те, що хоче. Тому американське суспільство не знало, що діється за війни у В'єтнамі і не знає що діється тепер у Афганістані. Глядач беззастережно вірить телевізії і не знає, що вона показує клаптик того, що справді діється. А що не показано — те взагалі не існує. Тому маємо широку систему замовчування. З дезінформацією можемо боротись тільки при допомозі самоцензури щодо лівих звітодавців. Вони нищать суспільну думку вільного світу і служать мертвим ідеологіям.

Народи СССР почули про чорнобильську трагедію тільки тому, що її не можна було заховати. Про неї в першу чергу довідався вільний світ. Але ті ж народи нічого не почули про землетрус в Ашкабадзі, столиці Туркестану, де загинуло 100,000 людей, або про радіоактивний вибух 1967 року в Каштимі, біля Челябінська, на Сибірі.

Іван Кедрин

ЗАБУТИЙ ЕПІЗОД НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Василь Верига, „Галицька Соціялістична Совєтська Республіка 1920 р." Записки НТШ, Ню Йорк — Торонто, 1986, стор. 202

Заслугою Василя Вериги є факт, що він перший зацікавився тим епізодом в новітній історії України. Будучи довголітнім бібліотекарем пребагатої бібліотеки університету в Торонто Василь Верига із своєю „тягою" до бібліотечно-наукових дослідів докопався до різних джерел, здебільша совєтських, але й польських публікацій, та признає, що напевно існують численні інші, проте недоступні для українського дослідника із вільного світу джерела, у Москві та Варшаві.

Зміст книжки охоплює 12 заголовків, з яких проте — вісім стосуються безпосередньо суті твору: Організація Комуністичної Партії Галичини, — Польсько-совєтська війна 1920 р.; Галицький Революційний Комітет; Як творилася Галицька Совєтська Республіка; Організаційна структура Галревкому; Органи державної безпеки і соціялістична законність; Соціялістичне будівництво в Галичині; Кінець Галицької Совєтської Республіки"... Як тло цієї події автор подав скорочений до мінімум огляд історії Галичини, від часу Галицько-Волинської держави, спершу із столицею в Галичі, опісля Львові, наїзд польського короля Казимира 1340 року, панування Польщі до її першого розподілу 1772 року, опісля панування габсбурзької Австро-Угорщини, насправді в Галичині знову польського намісництва і Перше-Листопадовий переворот та програ українського визвольного зриву в 1917-21 роках. Деякі погляди чи просто вислови автора дискусійні. Наприклад, на сторінці 42-ій автор пише, що Симон Петлюра у заключеному з Пілсудським договорі „відмовився в імені Директорії УНР від якихнебудь претенсій до Галичини. Насправді, у тексті Варшавського договору нема про це мови, а є мова про фактично існуючий тоді східній кордон Польщі, який включав Галичину по Збруч, бо на підставі уповноваження від Найвищої Ради в Парижі 25-го червня 1919 року Польща окупувала військом цілу Галичину аж по Збруч. Очевидно, текст Варшавського договору був препоганий, але це сталося логічно: Україна переговорювала з позиції слабости, а не сили. Сама концепція союзу України і Польщі була актуальна і за гетьмана Івана Виговського (1658) і є тепер. Василь Верига — старшина колишної І Дивізії Галичина, ближче розглядає прогру большевиків під Варшавою, що її поляки називали „чудом над Вислою". Верига пише, як про річ безсумнівну, що творцем того стратегічного пляну був маршал Юзеф Пілсудський. Сам Пілсудський так себе представляє у своєму творі „Рік 1920" (дивним дивом не згадує там про Варшавський договір і союз з Українською Народною Республікою, уряд якої репрезентував тоді голова Директорії Симон Петлюра). Але в той час, у 1920 році, у Польщі, в політичних і військових колах та зовсім одверто у Франції говорилося, що фактичним автором стратегічного пляну, що довів до „чуда над Вислою", був голова французької військової місії у Польщі генерал Вейґан. Верига після кожного розділу та окремо наводить багату літературу. Дивно, що немає там найбільш авторитетного твору про польсько-український похід у 1920 році — „Виправа Кійовска", — польського генерала Тадеуша Кутшеби.

Книжка Василя Вериги втримана у строго науковому підході і тому її, як наукову монографію, видано як 263-ій том „Записок" НТШ. Проте стиль Василя Вериги надзвичайно прозорий і приступний, мовну коректу перевів бездоганно Антін Івахнюк (мова у самого Василя Вериги, автора трьох інших українських книжок та одної головної — гарна), — читається ту книжку легко, цікаво, забуваючи, що це наукова праця, а не фантастичне оповідання про чудернацький експеримент із творенням „соціялістичної совєтської" держави в Галичині з Тернополем, як столицею. Добре, що НТШ видало ту книжку, яка збагатила літературу про новітню добу історії України. І нема шкоди, що люди про той большевицький експеримент забули— хай історики порпаються у подробицях.

Професор Василь Маркусь, голова Історично-філософічної Секції НТШ у своїй передмові правильно стверджує, що мало хто знав і — додаємо — знає про таке державне диво, як „Галицька Соціялістична Радянська Республіка". Коли авторові цих рядків передано первісний рукопис цієї книжки, то він зробив великі очі і тільки прізвище мгра В. Вериги, поважного дослідника, який має за собою уже кілька вартісних книжок, казало поставитись до рукопису з увагою.

Коли польсько-український похід проти большевиків на основі Варшавського договору з 21-го квітня 1920 року скінчився катастрофою, бо рівно один місяць перебування у звільненому від большевиків Києві (його комендантом став український генерал Зілинський, а головним комендантом польсько-українських військ був Ридз Сміґли) — совєтські війська маршували в напрямку на Львів, та — на півночі — на Варшаву. 1-го серпня 1920 року Москва проголосила державний новотвір „Галицьку Соціялістичну Совєтську (офіційно „Радянську") Республіку". Вона складалася з 14-ти повітів із столицею Тернопіль та проіснувала 50 днів під „президентурою" Володимира Затонського, формально голови „Галицького Революційного Комітету". Створила Москва ту ефемериду на показ, що ось у Галичині було так багато комуністів, звеличників совєтського режиму, — суща совєтська брехлива пропаґанда. Збанкрутувала та „держава" автоматично в наслідок прогри большевицького походу.

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Теодор Терен-Юськів

Кому потрібний такий концерт?

Зразу треба і відповісти: комусь він видимо таки потрібний, але не нам. Одно добре, що про цей концерт (11-го квітня, Таллі Голл) і дуже прикру — назвім це злегка — історію, пов'язану з його здійсненням, не треба говорити з жадної політичної плятформи, а просто зі становища свідомого і чесного українця. Бо цю імпрезу фірмувала і виконувала офіційно маловідома камерна оркестра з Ню Йорку „Континуум", під керівництвом Дж. Сакса і піяністки Ш. Селцер. Проте з цією оркестрою є пов'язаний якось і український музика Вірко Балей. На програмі концерту він і Олесь Кузишин отримали подяку за допомогу у зреалізуванні цього спектаклю. Балеєві припало ще і вивищення, яке для нас було ревеляцією. А саме, що він „видатний (outstanding) композитор, піяніст і дириґент".

Отже цей концерт мав би був бути, буцім то, пропаґандою української музики авторства наших модерних композиторів, прозваних тут ad hoc „The New Ukrainians". А насправді, за винятком „Симфонії" Л. Колодуба, була це радше музична пропаганда і чолобиття Москві. І на підтримку цієї досить чужої нам імпрези, частина нашої добродушної громади, впавши жертвою власної дезінформації у формі листів і пресових писань, склала грошову допомогу; від особи чи сім'ї 250, 100, 75 чи 50 дол. Їхні імена можна було прочитати в листі доданій до програмки концерту. Треба признати, що в історії культури нашого поселення такої досадної дивовижі ще не було. Бож ця затія своїм музично-ідейним підходом була, якщо не знеславлююча Україну (гляди нижче: пояснення до програми В. Балея), то зовсім байдужа до неї (космополітизм музики), зате побажана і корисна для Кремля.

А в неймовірних поясненнях до концерту з підписом Балея, читаємо, між іншим, так як і в большевицькій історіографії, що в Росії існувала руйнуюча „громадянська війна". Значить не було війни за визволення українського народу проти російського. Або, що Україну поневолювали монголи, поляки і... царські росіяни. А де ж сучасні російські поневолювачі? Царі принаймні композиторів не засилали на Сибір, а комуністичні комісари запроторили туди нашого ангельського В. Барвінського. Зрештою В. Балей, їдучи в Україну, не спілкується з такими нашими музичними світочами, як М. Колесса, М. Скорик чи Г. Майборода, тільки шукає товариства Сильвестрових та Грабовських, твори яких і виповнили програму вечора.

Воно не легко повірити і зрозуміти, як то Балей знайшов собі допомогу в особі Олеся Кузишина. Цей, розхвалюючи концерт, писав до людей листи і до преси. Однак Кузишина важко брати зовсім поважно, бо залишається незрозумілим, як можна прогаяти з танцювальною оркестрою дев'ять цінних, творчих літ. Він бо навіть імени композитора, що його реклямував у пресі не зумів схопити. Замість Віталій Бибик, писав усюди В. Бідик („Свобода", „Америка" тощо). А далі завзято поручав усім нам програму концерту, поминаючи все те, що могло б було пошкодити реклямі спектаклю. Він промовчав такий важливий складник програми, як: кому присвячені композиції і в якій мові текст пісень концерту. Бо саме наш земляк В. Бибик написав чи мусів написати, і присвятити свою камерну „Симфонію ч. 4", а теж Валентин Сильвестров свою „Постлюдію", не якомусь визначному українському композиторові, а російському Шостаковичеві. Навіть, як ці композитори були змушені дати таку присвяту своїм творам, то нас тут ніхто не може змусити цікавитись ними, а тим більше слухати їх. Не було сказано в пресі теж, що композиція Леоніда Грабовського „Кагда" — не „Коли" як подавав Кузишин — з дев'ятьма піснями-мініятюрами, це власне твір до російських слів поета Хлєбнікова. „Який же цей Грабовський український композитор як він шле нам пісні до російського театру? А навіщо ж існують в Україні наші поети? — питав мене насуплено на перерві сухач. Але таких запитів не ставили собі, видно, ні Балей, ні Кузишин, коли реклямували радше кремлівської уподоби концерт. Кузишин запевняв нас, що це „концерт виключно української музики". Зате в інтерв'ю з газетою „Ню Йорк Таймс" з 28-го лютого дириґент Сакс ствердив ясно, що це „нова музика з України". Чи перекликується вона з відомим з балету Вірського „Ми з України"?

Не могли ще і знати люди, що скреслено з програми ім'я одного з цікавіших наших молодших талантів Володимира Губи з його „Трьома українськими акварелями". Так, що в програмі залишилося двох українців, Л. Колодуб і В. Бибик, та двох „тоже" українців В. Сильвестром і Л. Грабовський. Сильвестров вже давніше написав на замовлення композицію для „Фундації Кусевіцкого" в Бостоні, а „Континуум" замовила твір „Кагда" у Грабовського тепер. Нам же відомо, що в українців такі організації композицій не замовляють. Ці два останні видніли теж на світлинах концертової летючки і на програмі. Світлин наших музикотворців, особливо найстаршого віком і найцікавішого Колодуба, не поміщено ніде. І на це наша громада складала гроші?

Розглядаючи твори концерту належить ствердити, що тільки єдино дійсно музично вагома і вартісна річ була тут „Симфонія ч. 3", в стилі українського барокко Л. Колодуба, з 1980 року. Вона і присвячена 1500-річчю Києва. Мимо її історичної тематики, це наскрізь модерної побудови твір української музики. І

(Закінчення на стор. 3)

Роман С. Голіят

УКРАЇНКА ПРО АДМІРАЛА БЕНСОНА

"Admiral William Shepherd Benson: First Chief of Naval Operations", by Mary Klachko with David F. Trask, Forword by Admiral Arleigh A. Burke, Naval Institute Press, Annapolis, Maryland, 1987, 268 pages, $ 24.95.

I.

Успіхами наших науковців всі ми дорожимо й тому про їхнє досягнення негайно згадуємо на сторінках нашої преси. Сьогодні згадуємо про поважний вклад д-р Марійки Клячко в історіографію американської фльоти.

На протязі 15-тирічної дослідницької праці для історичного відділу при міністерстві американської фльоти, д-р М. Клячко збирала джерельний матеріял до монографії адмірала Вілліяма Шеферда Бенсона. Крім архівних матеріялів, Вона мала ряд конференцій з адміралами американської військової фльоти і старшинами американської адміраліції, інтерв'ю з дружиною президента ЗСА Ф.Д. Рузвелта і дочкою та невісткою президента Теодора Рузвелта, відбула ряд поїздок до Англії, і там мала ряд конференцій з цивільними (лордами) і мілітарними особистостями, перевіряючи одночасно тамошні архіви.

Десяткам особам, що їй допомагали в цій праці, вона висловлює подяку а це своєму помічникові редакторові Дейвидові Траскові, адміралові Биркові а передусім, своїй приятельці Еві Піддубчишин, яка допомагала в організації матеріялів і перевірці джерел.

У післяслові до цієї праці адмірал Арлі А. Бирк каже, що „д-р Клячко заслуговує на нашу вдячність за її історію про адмірала Бенсона, вона ж бо поєднує гідність, взаємне зрозуміння і наукову вартість, і за її дослідження обох сторін — персональної і професійної особистости незабутнього моряка. Їх праця є важною літературою про сучасну історію військово-морської авіяції".

На обгортці цієї книжки, де є світлина д-р Клячко, згадано, що вона закінчила студії і здобула докторат з політичних наук у Колюмбійському університеті, народилася в Україні й приїхала до З'єднаних Стейтів Америки перед Другою світовою війною. Цю працю вона присвятила своїм батькам: матері Олені і батькові Михайлові Клячкові, воякові американської армії, якого відзначено трьома нагородами: мехіканською медалею за прикордонну службу, медалею перемоги у Першій світовій війні і високе відзначення „Пирпле гарт".

Адмірал Бенсон був першим шефом американських морських з'єднань 1915-1920 років, а в роках 1920-1928 головою міністерства торговельної фльоти ЗСА. Він брав участь у мировій конференції в Парижі в 1919 році. Ряд світлин родинних — з президентами ЗСА, старшинами фльоти і провідними політичними діячами Европи ще більше збагачують цю джерельну працю.

Тому що адмірал Бенсон не залишив по собі ніяких особистих мемуарів, мабуть з цієї причини що обидва його сини були старшинами військово-морської фльоти, то нашій дослідниці прийшлося робити розшуки по всіх місцях, де на протязі своєї військової служби він працював.

Д-р Клячко доказує, що Бенсон розбудував під час Першої світової війни американську військову фльоту, яка стала найсильнішою у світі, але не на те, щоб ривалізувати з англійцями, але тому, що це було його амбіцією, як американського патріота.

Бенсон був першим студентом із півдня ЗСА (Джорджії), якого після громадянської війни в 1872 році прийняли до морської академії ЗСА, в Аннаполісі, Мд. Після закінчення студій він одружився з Марією Вайз і під її впливом з протестанта, — проти волі своєї матері — став ревним католиком. Церемонія хрищення відбулася у церкві св. Анни в Ню Йорку в 1880 році.

Авторка докладно переповідає професійну працю Бенсона в рядах американської фльоти і його аванс у його професійному званні, аж до номінації його шефом морських дій у 1915 році. Він впровадив ряд реформ як у військовій, так і торговельній морській фльоті. Він тримався засади, що коли хочемо мати забезпечений мир, то ми мусимо бути готові до війни. Бенсон переконав у 1916 році президента Вилсона і Конґрес, які затвердили великий бюджет на розбудову воєнної військової фльоти. Як проворний адмірал, він уважав, що найкращим союзником є своя збройна сила.

Уже в 1916 році німецькі підводні човни допливали до берегів Нової Англії ЗСА. Після довших переговорів з англійською і французькою адміраліцією ЗСА виповіли 7-го квітня 1917 року війну Німеччині. Бенсон обмірковував оборону американських вод і наступ на ворожі води. У переговорах з англійцями Бенсон розглядав ЗСА не як підсилення Антанти у війні, але як повноправного партнера у політичних плянах. 20-го листопада 1917 року конферуючи з Ллойд Джорджем — прем'єр міністром Великобританії, Бенсон познайомив його з американськими плянами відносно світового миру. З Лондону, він виїхав до Франції, де в асисті французьких генералів перевірив фронтову лінію. Кінець 1917-1918 років не віщував перемоги союзникам Антанти. Ситуація на всіх фронтах була захитана. Большевицький переворот в Росії, відступ на італійському фронті, погане положення на французькому фронті й зміна уряду у Франції, як також, постійна небезпека на морю від німецьких підводних човнів, які досягали аж до берегів ЗСА.

(Продовження буде)

Т. Катромбон відзначена

Тамара Катромбон, донька Івана і Дарії та внучка Василя і Параксевії Матіїв, недавно виступала із східньою оркестрою. Тамару вибрано грати в цій оркестрі з-поміж багатьох студентів і вона є єдиною, що грає на зельофоні. Оркестра мала великий виступ в днях 6-го до 9-го березня в Балтиморі.

Т. Катромбон

Тамара є ученицею середньої школи Непорочного Зачаття у Сомервіллі, Н. Дж., де у шкільній оркестрі грає на зельофоні. Крім того, Тамара брала участь у Губернаторській школі влітї 1986 року, де грала на зельофоні від 6-го липня до 2-го серпня, як також і грала в повітовій оркестрі та нюджерзькій стейтовій оркестрі.

Недавно Тамара отримала признання від нюджерзького сенату за її успіхи в музиці. Тамару прийнято в університет, де вона студіюватиме музику. Вона є парафіянинкою церкви св. Михайла у Менвіллі і належить до 349-го Відділу УНСоюзу.

Венесуеля — цікава країна

(М.Ч.) В центрі Венесуельської столиці Каракас, в головному її парку красується величезний бронзовий монумент генералові Симонові Боліварові. Він є великий національний герой цієї країни, який звільнив від еспанської окупації не тільки Венесуелю, але також п'ять інших країн. Тож і недивно, що в кожному уряді, ба навіть у кожній хаті, його портрет висить на видному місці. В кожному місті, в якому мені довелось побувати, я бачив площі його імени, а на них його пам'ятник.

Щодо самих венезуельців то, на мою думку, вони є дуже привітливі. На вулицях одні одних вітають з усмішкою.

В розмові з українцями, які приїхали туди після Другої світової війни в 1947 році довідуюсь, що їх столиця Каракас була тоді старим колоніяльним містом, брудним, з вузенькими вулицями і низькими домами. Сьогодні Каракас — велике модерне місто. В неймовірно швидкому темпі виросли нові державні будинки, хмародери, чисті хідники.

Кожного, хто приїжджає сюди вперше, вражає кількість авт. Кажуть, що після ЗСА — це друга країна в світі щодо кількости авт. Мабуть головною причиною цього є те, що тут ніхто не журиться про „ґез". Він є дешевший ніж содова вода! Проблеми з газоліном тут ніколи не було. В Маракаїбо, де добувають нафту, газолін є дешевший.

В загальному Венесуеля — це католицька країна, за те всі інші користуються повною релігійною свободою. Цікаво знати, що в цій тропічній країні дівчата швидко дозрівають і скоро виходять заміж. Є багато випадків, що одружившись вже 14 років, а то й скорше, відразу мають діти. Венесуеля є першою південноамериканською країною, яка має жіночі військові частини. Тут вічно світить сонце. Але бувають дощеві періоди, коли відбуваються великі зливи.

Після Другої світової війни до Венесуелі прибуло понад п'ять тисяч українських поселенців. Більшість з них поселилася в районі Альта Віста (це немов нюйоркський давнтавн). Там постали перші українські крамниці. Одна із вулиць називається „Українська". На Альта-Вістійській горі (цілий Каракас гористий) було збудовано гарну українську православну церкву, а згодом біля неї невеличкий Народний Дім. Це насьогодні єдина українська церква у Каракасі. Настоятелем цієї церкви і взагалі адміністратором української Православної Церкви на Венесуелю є великий патріот свого народу о. прот. Леонід Лотоцький.

Танцювальний ансамбль „Барвінок" у Валенсії (у неповному складі); посередині сидить Юлю Бондаренко, стоять за нею М. Чорний і справа від нього проф. Федір Якимець.

Українці католики трохи пізніше дістали від уряду церкву на Кальварії. На жаль, невідомі злочинці зруйнували її в 1985 році. Відтоді вони примістились в каплиці римо-католицької церкви. Там їм незручно, бо після Служби Божої не мають де зібратись. Саме тепер вони приступають до будови своєї церкви, залі і дому для священика. Там є парохом о. Зенон Хрущ, син відомого о. д-ра П. Хруща, який був там першим українським католицьким священиком. Вони дістали даром у гарному місці землю. Українці поза межами Венесуелі повинні їх допомогти чимскорше побудувати власну церкву, бо може бути запізно. Тепер у Каракасі нараховують 150 православних і 300 католицьких родин.

На самому початку в Каракасі були активні СУМ і Союз Українок. Пласт постав пізніше, але довго не проіснував. Всі вони брали активну участь у міжнародних фестивалях.

Сьогодні українці є найбільш активні у Валенсії. Це є друге по Каракасі місто, де найбільше поселилось українців, віддалене 145 кілометрів. Назва того міста пішла від гір, після того як її здобули еспанці.

Недалеко від цього міста, п'ятнадцять хвилин автобусом, знаходяться мінеральні води „Лас Трінчерас". У розмові з тими, які їх постійно відвідують, я довідався, що це мало б бути другим в світі (перше в Японії), лікувальним місцем на різного роду недуги, включно з нервовою системою. Тому, що Венесуеля відносно близько від нас, а життя там дешевше, дивуюсь, чому ми тут досі про це не знали.

У Валенсії вже довгі роки існує відомий там український танцювальний ансамбль „Барвінок". Цей ансамбль дуже часто виступає не тільки для українців, але також на міжнародних фестивалях, на яких вже не раз здобув перше місце. Він є досить чисельний. Керівником ансамблю є Юля Бондаренко, з родини якої там є аж 14 осіб. Хореографом є талановита Марісля Юдін. Вони часто виступали також на телевізії.

У 1982 році Юля Бондаренко одержала також перше місце за національний стрій. Слід відмітити, що вся група (40 осіб) має чудові вишивані блюзки і чоловічі сорочки.

Цього року 9-го травня будуть репрезентувати (три групи): київську, гуцульську і полтавську ношу. Королівною цього року буде лем киня.

При танцювальному гуртку засновано ансамбль бандуристів, який під керівництвом проф. Федора Якимця, який колись виступав разом із З. Штокалком, Юркевичем, Сінґалевичем, і Ластовичем. Вони тимчасом мають одну бандуру, а друга вже в дорозі.

Звертаюсь, передусім, до всіх тих, які виїхали з Венесуелі до ЗСА і Канади, а також до інших, допомогти якнайшвидше розбудувати першу кобзарську клітину на терені Венесуелі. Там є молодь яка горнеться до гри на нашому національному інструменті.

Пожертви з дopискою Венесуеля, слід слати на адресу: Self Reliance (N.Y.) Federal Credit Union; acct. No. 12855; 108 Second Ave., New York, N. Y. 10003. Ukrainian Orthodox Federal Credit Union acct. No. 32220. P. O. Box 160 Cooper Station New York, N. Y. 10276-0160.

СЛАБЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ сталевих підстав в будові комплексу домів, що завалився в Бриджпорті, Конн., мало бути причиною цієї катастрофи, в якій загинуло понад 30 робітників.

У Лос Анджелесі...

(Закінчення зі стор. 1)

нане в мирному полагодженні всіх непорозумінь та конфліктів, про що свідчить і сьогоднішня мирна опозиція до деяких урядових потягнень в краю, не даючи тим підстав ворожим силам для їхніх збройних акцій.

Відповідаючи на питання про реагування польського населення в зв'язку з атомовим вибухом в Чорнобилі, Марія Мочульска пояснила, що від перших днів катастрофи і досьогодні про цю справу загально не говориться, і це питання є своєрідним табу, хоча „чорнобильська хмара смертоносности" прокотилася по просторах Польщі, спричинюючи видимі реакції в захворюваннях, а також і загибелі бджіл, які не змогли зберігти себе перед нищівними чорнобильськими опадами. Довгі роки польське та інші населення центральних і східніх країн Европи будуть відчувати наслідки цієї великої трагедії, а що вже й казати про українське населення, яке зазнало цього лиха першим і то в найбільшій мірі, сказала гостя.

Знають у Польщі про правду злочину у Катинському лісі, знають також про спільні акції Польської Армії Крайової та Української Повстанської Армії у післявоєнний період на Грубешівщині, заявив Л. Мочульский, якого щирий об'єктивізм та скромність свідчили про його висококультурність, що також і віддзеркалювалося у його дружини Марії.

Зустріч з Л. та М. Мочульскими, ініціятором якої був сам гість, є знаменна тим, що незалежно від вікового поділу нас та вповювання в оба народи непорозуміння, а то й ненависти, наша правда голосить, що всі негативні елементи, які ділили нас протягом віків та були продуктом наших спільних агресивних сусідів зі Сходу та Заходу, повинні відійти в забуття, і ми, вшановуючи взаємно наші патріотичні почування в ім'я прийдешніх поколінь, ступаймо по шляху взаємної братерської згоди і любови постягуючи одні одним руки щирости, що ми відчули під час зустрічі з панством Мочульскими, гідними дітьми своєї знедоленої батьківщини.

З глибоким смутком повідомляємо Родину, Приятелів і Знайомих, що 30-го квітня 1987 р. відійшов у Вічність

бл. п.
ГРИГОРІЙ КОМАНОВСЬКИЙ
народжений 1904 р. в Бортниках, Україна

Горем прибиті:
Дочка — МАРІЯ ЗАХАРІЯСЕВИЕЧ
Син — МИХАЙЛО з дружиною ОКСАНОЮ
Внуки — ЄВГЕН, ХРИСТИНА, АДРІЯН І АНДРІЙ

Ділимося сумною вісткою, що дня 30-го квітня 1987 р. відійшов у Вічність

св. п. інж.
АТАНАС МІЛЯНИЧ
визначний український економіст, начальний директор Промбанку у Львові, динамічний ініціятор всіх економічних починів в краю і діяспорі.
ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Опечаленій Дружині і Родині глибокі співчуття.
РОМАН МИЦИК І ВСІ КОЛИШНІ СПІВПРАЦІВНИКИ ПРОМБАНКУ

З болем, із почуттям великої втрати ділимось з усіми Членами Кооперації, що відійшов у Вічність дня 30-го квітня 1987 року

бл. п. інж.
АТАНАС МІЛЯНИЧ
винятково сильна і незабутня постать в українському кооперативному русі в країнах поселення.

Дружині і Родині складаємо вияви глибокого співчуття.
Українська Світова Кооперативна Рада
Централя Українських Кооператив Америки

Кому потрібний...

(Закінчення зі ст. 2)

ця симфонія, на щастя, подобалась усім, навіть критикові „Ню Йорк Таймсу". Та вона рівночасно послужила ширмою, за якою уміщено точки чітко проросійського характеру. Звичайно, що з деяким, рідкісним, російським композитором ми можемо навіть і симпатизувати. Ось хоч би з Рахманіновим, що написав деякі з пісень до слів Шевченка, чи з Кабалевським, який, під советами, створив блискучий, скрипковий концерт на тему нашої народної пісні „Ой у Києві та на городищі". Однак щодо Шостаковича, то треба вже раз покінчити з тим наївним мітом про його „оборону" розстріляних Сталіном українських бандуристів. Цей композитор мав висловити жаль — він же гуманіст — за знищеними бандуристами, нищечком, у чотири очі, пришельцеві з Москви до ЗСА Соломонові Волкову. І він описав це коротко у своїй книжці про Шостаковича „Свідчення", на стор. 214 і 215. Однак сам Шостакович ніде не писав, не протестував прилюдно, не виступав проти розстрілу наших бандуристів, а тихо сидів сиднем. Тому немає причини робити з нього оборонця зліквідованих народних співців, ще і прославляти його.

Ми бажали почути на цьому вечорі композиції присвячені хоч би пам'яті українських музикотворців, що відійшли від нас, як ось засланцеві-мученикові В. Барвінському, В. Косенкові, Л. Ревуцькому. Знаємо, що існує твір, дуже талановитого композитора закарпатця, Евгена Станковича, в пам'ять Людкевича „Елегія". Оцю композицію мріяли ми почути.

Виконані твори були, як стверджуємо, проросійського чи космополітичного напрямку і не потрапили переконати наших слухачів про красу і цінність отієї досвідчальної музики. Вже бо і дотеп виникнув з атмосфери цього концерту. Питає жінка чоловіка під час програми: „Чого ж це ті бубни гатять так часто?" А чоловік тихцем: „Щоб люди не поснули".

Твір Колодуба, хоч і не оспівував сьогоднішньої України, був у цьому концерті початком і кінцем української музики. Модерний Сильвестров звучав тут, як традиціоналіст. А Грабовського „зрізали" навіть „Ню Йорк Таймс".

Саму оркестру можна вважати бездоганною, головно солістів-інструменталістів. Диригент Дж. Сакс дав собі раду з цією музичною скомплікованістю програми. Однак слухачі розводили руками розчаровано, визнаючи непереконливість, бомбастику і чужість музики. Втеж, це була „заплата" за дружню довірливість. А без жарту, це була прикра і коштовна научка, ніяк негідна політично свідомої української еміграції. Однак треба вірити, що вдруге таке нашій громаді не притрапиться і що вона буде обережніша.

ПОДЯКА

З волі Всевишнього відійшла передчасно в Небесні простори, в понеділок, 22-го грудня 1986 р. в 10-ій год. ранку в шпиталі св. Петра в Олбені, Н. Й. на 36-му році раннього життя,

наша Улюблена ДОНЕЧКА І СЕСТРА

бл. п.
Оксана Богданна Павлів

Цією дорогою складаємо найщирішу подяку Всечеснішому о. Володимирові Андрушкові і о. деканові Теодорові Гуманицькому за духовну підтримку, відвідини Хворої в шпиталі з Найсвятішими Тайнами, за відправлення Панахиди, Поминальної Служби Божої, за прощальні слова в церкві та відпровадження тлінних останків Покійної на місцевий український цвинтар свв. апостолів Петра і Павла.

Щиро дякуємо інж. Михайлові Герцеві, що прощав Покійну від Пластової Станиці на цвинтарі та подругам-пластункам „Соловейки" за прощальну пісню „Ніч вже йде" над її могилою.

Зокрема щира подяка п-ні Анні Ґоґош за зворушливі слова і переведення Тризни, як рівнож щира подяка за прощальні слова невідступної приятельки з дитячих літ — Марти Кухар.

Сердечно дякуємо дорогій Родині, що так численно прибула з далеких міст Канади і Америки виявляючи нам так багато теплоти серця і співчуття у тих для нас важких хвилинах, дякуємо за їхню участь в похоронах, за Святі Літургії, чудові вінки і квіти та пожертви в її пам'ять.

Особлива подяка всім Приятелям Покійної з далекого Гюстону, Міннеаполісу, Бостону і Чикаґа та інших місцевостей, що приїхали відпровадити Покійну на Вічний Спочинок і своєю присутністю вшанували її пам'ять.

Щира подяка Парохіянам церкви Пречистої Діви Марії з Норт Порту, Фльорида, що в день похорону (26 грудня) заносили щирі молитви за Покійну разом з Всеч. о. Павлом Ґреськовим в часі Святої Літургії.

Ми щиро вдячні всім нашим Приятелям і Знайомим за участь в Панахиді (25 грудня) і за численну участь в похороні, за щирі молитви, Святі Літургії, квіти, пожертви на добродійні цілі та телефонічні вислови співчуття.

Дуже вдячні ми п-ству Дарії і Джекові Спякам, які подбали про приміщення українського клюбу в Вотерліт на Тризну і рівночасно всім Дорогим Паням, що помогли в приготованні Тризни.

Як рівнож щиро дякуємо тим всім, що прийшли на поминки в 40-ий день. Особлива подяка належиться п. Теодорові Ракочому за переведення поминок і зворушливі слова про діяльність Покійної.

Сердечно дякуємо п-ні Олі Кухар-Андерсон, що так зворушливо прочитала надіслані листи співчуття від Приятелів Покійної з Гюстону і Кірквуд, Мізурі.

При кінці поминок сестра Покійної подякувала від родини, всім виховникам і українським організаціям, що причинилися до Покійної росту, хоч короткого, але корисного життя, а родичам подякувала в імені бл. п. Оксани та своїм за освіту, українське виховання та вщеплення в їхні серця любови і пошани до всього, що рідне.

Рівночасно ми сердечно вдячні о. Августинові Поротькові, Гюстонській громаді, товаришам і знайомим при українській католицькій церкві, що б 40 день пом'янули на Тризні бл. п. Оксану та згадавши про її активну участь в церковному та громадському житті, відчули яку велику втрату понесла їхня громада.

Велике спасибі знайомим та приятелям бл. п. Оксани, що зложили свої щедрі пожертви на "The American Cancer Society" в Гюстон, Тексас.

Щиро дякуємо Всечесним Отцям за Поминальні Служби Божі; о. Володимирові Бутринському, Чикаґо, Ілл.; о. Романові Ганкевичеві, Гамільтон, Канада; о. Тарасові Дусанівському, Торонто, Канада; о. Романові Дусанівському, Торонто, канада; о. д-рові Павлові Івахові, Баффало; о. Василеві Приймі, Люрд, Франція; о. Богданові Коросеві, Спрінґ Валлі, Н. Й.; о. крил. Смикові Богданові, Ютика, Н. Й.; о. Богданові Скальському, Маямі, Фл. та о. Юліянові Осадці, Ґлен Спей, Н. Й.

Ще раз сердечно дякуємо усім кого згадали і тим, яких в наших важких переживаннях призабули згадати та просимо в наших молитвах Всевишнього Бога, щоби винагородив Вас своїми щедрими ласками.

В пам'ять бл. п. Оксани зложили:

1. На український Університет св. Климента в Римі ... $1430.00
2. На шпиталь св. Петра в Олбені, Н. Й. ... 1025.00
3. На Патріярший Фонд ... 160.00
4. На Український Музей в Ню Йорку — Родичі Покійної ... 500.00
5. На потребуючих в Бразилії — Родичі Покійної ... 100.00
6. На Пресовий Фонд „Наше Життя" — Родичі Покійної ... 50.00
7. На церкву Пречистої Діви Марії в Норт Порт, Фл. ... 1080.00

Родичі: ОЛЬГА І МИКОЛА ПАВЛІВ
Сестра: НУСЯ ПАВЛІВ-МАРІЯНІ

„Країні милій — серця тепле віно"

(У треті роковини смерти Б. Зорича)

Сім священиків, епископ, два митрати й чотири менші чином духовні особи, маса громадян, дорослих і молоді, супроводили в сніжну канадську завію Богдана Зорича до місця його вічного спочинку. Не часто трапляються такі почесні й людні проводи звичайним, хоч і як заслуженим людям, одним з яких був Покійний. Бо не був він ані президентом (яких тут, на відміну від „старого" краю, є без ліку), ані міністром, чи навіть „батьком народу". Був лише зразком доброго громадянина, який в мирі і війні в батьківщині і на чужині знав своє місце і свої обов'язки. Знав і їх виконував не лише коштом своєї вигоди, але, як треба, коштом своєї свободи й здоров'я.

Св. п. Б. Зорич

Життя Богдана від зарання середньошкільника до кінця життя було життям не лише для себе й своїх рідних, але, і то в першу чергу, для своєї громади. Не перехвалюймо його. Не він один був таким у тривожні трудні дні й роки після втрати короткої золотої доби нашої державности. Значна частина галицької молоді жила в почутті відповідальности за продовжування визвольних змагань, часто куди важчої у підпіллі, ніж у відвертих воєнних боях.

З приводу своєї відданости цим змаганням Зорич з перешкодами закінчив гімназію, після якої, за словами свого приятеля з давніх літ, покійного редактора Антона Драгана, „не мав уже ані часу, ані нагоди продовжувати вищі студії на університеті, бо став відбувати найвищу школу і пробу життя" („Свобода", 14-го березня 1984). Відбував цю школу у в'язницях в Перемишлі й Тарнові, відсиджуючи п'ятирічний присуд за членство в Організації Українських Націоналістів і підпільну роботу. Після відбуття кари працював для української справи легально, як організатор матірного Товариства „Просвіта" та нелегально, як активний член ОУН. Одне й друге згори присудило його на дальші переслідування, які вкінці завели його до польського концентраційного табору в Березі Картузькій, з якої визволила його війна 1939 року.

Визволила, але ненадовго, на дні і тижні, декілька місяців. Не зриваючи зв'язків з підпіллям, Зорич став учителем у початковій школі, але теж ненадовго. Прийшлось знову ховатися від арешту аж до зміни окупації з совєтської на німецьку, а потім знову від німецьких переслідувань. Не встерігся й лише чудом вийшов з тюрми Ґестапо, зі смертної камери. Ці й раніші довоєнні гаразди коштували Зорича дорого. Заплатив за них хронічною недугою легенів і серця, яка до кінця не покидала його, утруднювала й значно скоротила його життя.

Кінець війни застав його в Австрії. В скитальчому таборі у Форальберзі відновив свою громадську активність у культурно-освітній ділянці, а зокрема в хоровому мистецтві, яке вважав за свою найбільш улюблену „професію". Звідти в 1948 році еміґрував до Вінніпеґу, де його негайно заанґажували до громадської роботи, як крайового організаційного референта Комітету Українців Канади. Після декількох років став виконувати подібну працю з доручення Українського Національного Об'єднання Канади. Він об'їхав цілу українську Канаду, заклав чи відновив діяльність багато українських громад й придбав почесну, добре заслужену назву подорожуючого амбасадора українців. А коли в 1951 році перенісся до Торонто, включився в організаційну роботу найстаршої й найбільшої української заморської громади — Українського Народного Союзу.

Його формальна союзова кар'єра обнімала пости секретаря найбільшого канадського Відділу УНС в Торонто, директора Канадської Канцелярії, члена Головного Уряду, спочатку на пості головного радного, відтак містоголови, а врешті почесного члена на все життя. Ці почесті не прийшли Зоричеві легко. Заплатив за них своєю відданою до краю сил працею. Підніс свій Відділ на висоту першого в Канаді, активізував десятки інших відділів своєї і сусідніх округ та придбав Батькові-Союзові тисячі, дослівно тисячі, нових членів. Не обнижуючи заслуг інших союзових діячів, які віддано працювали й працюють для цієї найстаршої й найбільшої української громадської установи, приходиться повторити слово за словом оцінку Богданової праці для УНС, що її над його домовиною склав головний предсідник цієї установи д-р Іван Флис: „Богдан Зорич — це найвидатнішій і найбільш заслужений союзовець і громадський діяч на канадській землі".

Пригадуються часи моєї довголітньої співпраці з Богданом в УНС. Хоч у праці пізнається людей краще, як в громадському чи товариському житті, він був і досі залишився для мене надиво складною людиною. Закоханий по вуха в музику й літературу, він був взором солідного й дуже успішного співробітника у нелегкій й нервовій праці союзового організатора. Мав невичерпну терпеливість у переконуванні людей щодо потреби забезпечення для них і їх родин, джерелом якої була його філософія, мовляв, чи не до всього, що корисне для людей, нас треба, як ведмедя до меду, тягнути насилу? Його терпеливість, получена з природженим гумором, мало коли не кінчалася успіхом. Був найбільш успішним й улюбленим організатором, співпраця з яким була справжньою приємністю.

Звичайно 31-го грудня ми зустрічалися в канцелярії УНС з передовими організаторами для завершення цілорічних змагань за підвищення числа союзового членства. Відбувалася драматична, але водночас приязна ліцитація поміж Зоричем і Іваном Одежинським, а нерідко і Євгеном Пепетою та Степаном Гавришем, найкращими першунами, що їх мав у той час УНС в Америці й Канаді. Поволі складали вони спершу по одній, потім до дві, п'ять, а згодом десять заяв про забезпечення нових членів й так ліцитація кінчалася інколи на сотні заяв. Скільки труду для їх здобуття крилося у цих шматках паперу, знали тільки ми, які їх придбали. Хоч було розчарування переможених не раз одною-двома заявами, ця новорічна ліцитація кінчалася новорічним прийняттям і спільною радістю, яку дає добре виконане діло, до того ж громадське діло. А душею цих змагань і новорічних целебрацій був незабутній Богдан Зорич.

А вже незаступимим був Богдан на щорічних союзових зборах Головного Уряду. Організував хор, ставив перед „ведмежий суд" союзову знать і до пізньої ночі забавляв союзове товариство так, як це, мабуть було на Запорізькій Січі. А невід'ємним співактором всього був незрівняний гуморист інженер Степан Куропась. Гай, гай, було колись...

Мав Богдан великий музичний талант. Мав чудовий голос. Втративши його, передав музикальність доні Квітці, знаменитій організаторці й дириґентці дівочого хору „Веснівка". А співати сам не міг, хіба дискретно улюблену „Марічку". За те любив літературу й читав до безтями. Найбільше цінив Юрія Яновського, його прозу і вірші. Тому хочу закінчити цю згадку про гарну людину, Богдана Зорича, стрічкою його улюбленого, також уже покійного поета:

Мине і молодість,
як золотінь,
Лиш вічний труд
ніколи не загине,
Коли кладе отак
покірний син
Країні милій —
серця тепле віно.

Ярослав Падох

Св. п. Ю. Тамарський

У п'ятницю ввечорі, 23-го січня 1987 року, в Джерзі Ситі, Н. Дж., відійшов у вічність на 84-му році життя Юрій Тамарський. В середу 28-го січня, в чудовий сонячний день маленька горстка родини й друзів прощали покійного на православному цвинтарі в Савт Бавнд Бруку.

Ю. Тамарський був одним з тих вже рідкісних людей — ходячою історією, — який був не тільки свідком епохальної доби відродження української державности, але й учасником боротьби за незалежність України. Він — вільний козак, який воював на вулицях Києва в 1918 році; партизан, кіннотчик Окремої Кінної Дивізії ім. Максима Залізняка, хорунжий, воєнний інженер, а в основному — кінооператор, кінорежисер і фільмовий продуцент.

Юрій Фомич Тамарський народився 30-го березня 1903 року на Поділлі в родині селян. Вчився в Київській Першій комерційній школі, потім на комерційно-технічному факультеті Київського Комерційного інституту. Вступив до Вільного Козацтва в січні 1918 року, пізніше пішов у партизанку і, врешті, в регулярну Армію УНР. Служив в Першому Кінному полку під генерал-хорунжим Іваном Омеляновичем Павленком. Коли Україна попала під владу совєтів, Юрій Тамарський, скривши своє минуле вступив на студії до одеського державного технікуму кінематографії (переіменований на інститут кінематографії), який закінчив як оператор кінематографії 1927 року. Інститут переведено до Києва, де Юрій став асистентом проф. Балла, а згодом консультантом дипломатів. Коли 1928 року була закінчена будова київської кінофабрики (пізніше названо ім. Довженка), Юрій Тамарський був в першій групі фільмарів під проводом режисерів Довженка і Кордюма, яка почала працювати в новій кіно-студії.

Ще на одеській кінофабриці Юрій накручував художній (театральний) фільм „У тієї Катерини", „Тарас Шевченко", „Млин на Узліссі", і ряд наукових (документальних) фільмів. В київській кінофабриці Юрій накрутив „Джальму", „Останній порт („Загибель Ескадри") — про захоплення моряками українцями Чорноморської фльоти в 1918 році, та потоплення частини цієї фльоти большевиками. Навесні 1932 року Юрій накручував фільм „Рейд" в селі Єреськи на Полтавщині, де й побачив жахливі наслідки штучно створеного большевиками голоду.

Ю. Тамарський накрутив перший в Україні кольоровий фільм: „Сорочинський Ярмарок". З початком війни він працював над документальними фільмами такими як „Визволення" з Олександром Довженком. Під час окупації України німцями Юрій сфільмував декілька документальних фільмів, таких як „Київ", „Великдень на Україні", „Українці в Німеччині" й інші. Він також фільмував Дивізію „Галичина" майже з початку її організації, і перші жертви її під Бродами. Він також фільмував повстання у Варшаві.

Ю. Тамарський еміґрував через Словаччину до Німеччини, де перебував у таборах, а 1947 року еміґрував до Бразилії, там накрутив театральні, телевізійні і документальні фільми, включно з експериментальним стереоскопічним фільмом в 1952 році, і першим кольоровим фільмом. В місті Сан Пауло пристосував першу в Бразилії лябораторію кольорових фільмів, „Рекс-фільме". Він створив ряд документальних фільмів про Бразилію, як „Дива Бразилії", „Три Столиці Бразилії", „Індіяни Бразилії" та інші.

Св. п. Ю. Тамарський

В першій половині 60-их років Юрій Тамарський переїжджає до злучених Стейтів Америки, де активно влючається в життя української спільноти. Він вписується до Союзу Українських Ветеранів (С.У.В.), в якім ще в Бразилії служив як генеральний писар. Він працює в бюрі Комітету пам'ятника Шевченкові, і ставить фільм, „Шевченко у Вашінґтоні". До роботи заанґажовує нового випусника кінематографічного факультету Колюмбійського університету, Святослава Новицького, з початку як кінооператора, а пізніше як режисера, монтажиста і спів продуцента. Невдовзі після випуску цього фільму про відкриття пам'ятника Шевченка у Вашінґтоні, Юрій приступив до роботи над фільмом С. Новицького: „Щоб дзвони дзвонили". Цей фільм, який накручували вони доривочно впродовж семи років, є саме про той „клаптик української землі в Америці", як коментував Микола Французенко словами Леоніда Полтави, де тепер спочиває тіло незабутнього Юрія Тамарського.

Ю. Тамарський лишив у смутку дружину Ірину, внучок, і велику громаду друзів і знайомих, які не встигли вчасно довідатися про наглу смерть його, щоб належно його попрощати. Юрій жив дружньо з людьми. Його вдача була така, що він дбав про потреби інших, перед тим як про свої. Він був веселої і бадьорої вдачі і справжній кінематографіст, який, маючи понад 70 років, ні разу не відставав від своїх молодших колеґ по фаху, коли приходилося вилазити і на дерева, і з даху фільмувати! Він дивився на світ очима фільмаря, часто прижмурюючи одне око, поки приглядався на „об'єкт" поверх великого пальця простягнутої руки, неначе „укадровував" знімку.

Не почути нам вже більше лагідної й веселої розмови „останнього Моґікана" українського піонера-фільмара. Не почути його неймовірно захоплюючі розповіді про свої пригоди. Одначе, Юрій залишиться в пам'яті тих що його знали, доки й нам приписано жити. В історію він вже увійшов, не тільки своїми фільмами, але й дописами. А історія українського кіна, хоч не в кожному випадку згадує його ім'я в енциклопедіях і спогадах друкованих совєтами через політичні причини, все ж таки признала його роботу. Юрій збирався написати свої спогади в трьох томах, під назвою: „Нотатки Фільмаря". встиг він написати „Пригоди Фільмаря", хоч в оригіналі перший том мав би називатися „Шляхами визвольних змагань", бо й дійсно, події описані — це його молодість на тлі історії нашого державництва XX століття. Його ж розповіді усні лишаються неначе яскраві кадри фільму в пам'яті тих, які мали щастя їх чути на власні вуха.

Ми, живі, відчуваємо велику втрату: а цвинтар-пантеон в Бавнд Бруку збогатився ще на одну постать.

Святослав Новицький

50-річчя літературної діяльности О. Керч

У великій залі навколо круглого столу перед сценою — родина письменниці Оксани Керч-Куліш: її чоловік, сини, невістки, онуки. Чи ж не щастя разом з родиною святкувати 50-ліття літературної праці?!

На сцені — розкішні китиці квітів: екзотичні — від Андрія Стецюка з далекого Чикаґо, чудові червоні троянди — від подруг з Відділу ОЖ, пахучі ґвоздики — від колишніх співробітниць з фабрики.

В залі церкви Царя Христа у Філядельфії розставлено ще багато столів. Сидять за ними подруги, приятелі, шанувальники творчости письменниці, представники українських організацій. У цей вечір, 14-го березня ц.р., зібрались вони всі тут, щоб відзначити золотий ювілей праці письменниці і громадської діячки.

Надхненниця і організаторка вшанування письменниці — Люба Сілецька, голова Відділу ОЖ у Філядельфії, відкрила зустріч короткою інформацією про письменницю. Присутні з наповненими келихами дружньо проспівали „Многая літа".

Про літературну діяльність ювілятки розповів д-р Богдан Романенчук. Присутні почули, що ювілятка почала писати ще бувши школяркою. Публічно виступила вперше у 1942 році в літературно-мистецькому клюбі у Львові з читанням твору „Чорт". Це д-р Б. Романенчук провадив її тоді на прилюдний виступ.

Перший великий твір О. Керч, роман „Альбатроси", — з життя львівських містців, які не мали можливости розвивати свою творчість за панування поляків. Пізніше видруковано роман „Наречений" та повість „Такий довгий рік" — сатиричний твір про еміґрацію. Останній твір ювілятки — комедія „В країні миляного порошку". Має авторка і п'єсу та багато оповідань. На рахунку її доробку — численні рецензії на літературні твори та статті до періодичної преси.

Оксана Керч відома і з громадської праці. Вона — організаторка багатьох авторських вечорів письменників що живуть серед нас, та літературних для тих, що вже відійшли. З рамени літературного фонду ім. Уляни Целевич вона підготувала книжку про поета Євгена Маланюка, котра вже вийшла друком, та книжку поезій Василя Стуса англійською мовою, що вийде незабаром. Оксана Керч була ініціятором і промотором присудження Василеві Стусові Нобелівської нагороди.

Після того як д-р Б. Романенчук сказав слово, Люба Сілецька повідомила, що надійшло багато привітів. Зачитала вона лише кілька з них: від Ганни Черінь, Іванни Савицької, Лариси Дончук, Івана Бойка.

З нагоди п'ятдесятиліття літературної праці О. Керч написали привітальні вірші поети. Читали: від Алли Косовської — Дора Волянюк, від Володимира Біляїва — Іван Праско, Світляни Кузьменко — Анізія Мірчук.

Особисто вітали: від Головної Управи ООЧСУ Марія Лозинська з Ню Йорку, Петро Длябога — від ГУ „Братства кол. Вояків УПА" та Людмила Чайківська віршем від колишніх співробітниць.

Три короткі сценки з останнього твору письменниці — комедії „В країні миляного порошку" читали Надія Оранська, Паша та Іван Праски. Хор ОЖ (диригентка Галина Саґата-Поритко) зворушив ювілятку, проспівавши дві пісні Ярополка Ласовського до слів В. Симоненка „Ой у лузі" та „Засівна".

Гаряче оплескували присутні виступ інструментального тріо: син ювілятки Ярополк (скрипка) та онуки — Оксана (піяно) і Одарка (флейта). Вони заграли „Коломийку" Н. Нижанківського, „П'ять українських танців" Гулака-Артемовського, „Купальський триптих" Я. Ласовського. На додаток дівчата заспівали для своєї бабуні-ювілятки кант XVI століття „Потоп" та народну пісню „Ой там Роман...". Співали вони, і віяв від того співу подих землі української...

Молодший син ювілятки, Микола виконував функцію хронікара родини: фотографував, записував. Збережеться урочистий вечір для дітей, онуків і правнуків, для історії української громади. А його син, трирічний Максим, надзвичайно поважно, спокійно висидів увесь вечір, ніби розуміючи важливість усього, що діється навколо, і тільки похитував голівкою та відбивав рукою такт музики. Навіть запитав бабусю: „А танцювати під цю музику можна?"

Парох церкви о. д-р Іван Білянич відмовив дуже гарну молитву, спеціяльно ним скомпоновану.

Після цього взяла слово ювілятка. Зворушена, вона подякувала всім за прихильність та численну участь у вечорі. Подякувала організаторці свята, подругам з Відділу, хорові, читцям, усій родині та гостям, яких назвала своїми приятелями.

Частуванням-вечерою було закінчено вшанування ювілей.

Г. Царинник